

Osuuskunnan säännöt – osa perustamisprosessia

Anne Kontkanen
Osuustoimintakeskus Pellervo ry

TEEMAT

- ▼ Säännöt ovat pakolliset
- ▼ Osuuskuntalaki tahdonvaltainen
- ▼ Sääntöjen sisältöön kannattaa paneutua
- ▼ Keskeisiä sääntömääräyksiä

Miksi säännöt?

- OKL 2:2,2 §: perustamissopimukseen on otettava tai liitettävä säännöt
- Osuuskunnan perustajat laativat – perustajien ”sopimus” yhteisistä pelisäännöistä – osuuskuntalain asettamissa rajoissa
  - OKL 1:9 § *”Jäsenet voivat säännöissä määrätä osuuskunnan toiminnasta. Sääntöihin ei voi ottaa määräystä, joka on tämän lain tai muun lain pakottavan säännöksen vastainen.”*
- Sitoo myös myöhemmin liittyviä jäseniä, muuttamisesta päättää osuuskunnan kokous määräenemmistöllä

- Osuuskunnan noudatettava toiminnassaan muiden lakien ohella osuuskuntalakia ja sääntöjä
  - päätöksen pätemättömyys
  - Vahingonkorvausvelvollisuus

Mistä säännöissä määrätään?

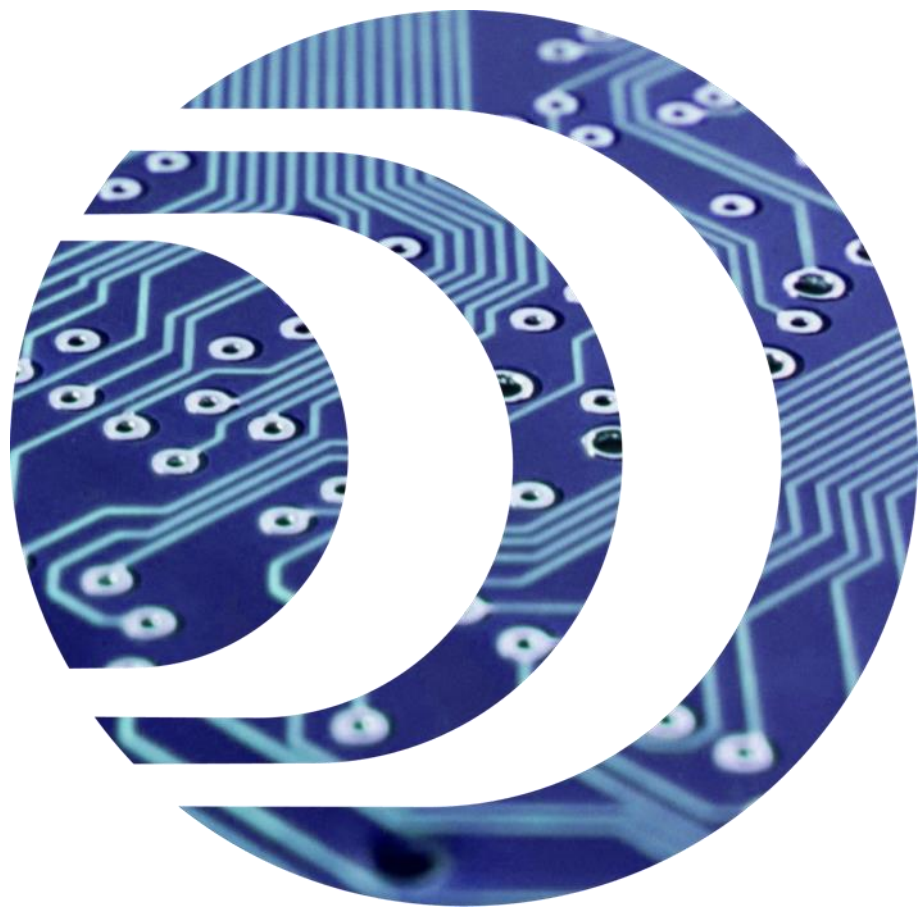
- Osuuskuntalain ohella säännöissä määrätään/voidaan määrätä:
  - Osuuskunnan harjoittamasta toiminnasta (tarkoitus ja toimiala)
  - Jäsenyydestä: alkamisesta, päättymisestä, oikeuksista ja velvollisuuksista
  - Osuuskunnan rahoituksesta ja varojen jaosta
  - Hallinnosta ja päätöksenteosta
  - Toiminnan lopettamisesta
- Jos halutaan poiketa osuuskuntalain oletettamäsäännöksestä

Millaiset ovat hyvät säännöt?

- Selkeät ja ymmärrettävät: älä ota sääntöihin määräyksiä, joita et ymmärrä
- Riittävän yleisellä tasolla, ei liian yksityiskohtaiset'
- Ei käytännön toimintaohjeita tai moraalisia toimintaohjeita jäsenille
- Kannattaako kopioida sääntöihin lain määräyksiä:
  - Informaationa rivijäsenille
  - Toisaalta jos laki muuttuu => säännöt muutettava
  - Oltava tarkkana, ettei lain ja sääntöjen määräykset ristiriitaisia

Jäsensovimus täydentää osuuskunnan pelisääntöjä

- <https://www.pellervo.fi/otlehti/uotneuvonta/liitteet04/404jasensopim.htm>
- ”Sisäisillä pelisäännöillä pyritään ennen kaikkea luomaan osuuskunnalle selkeä yrityskulttuuri ja tapat toimia eli helpottamaan jäsenen jokapäiväistä toimintaa osuuskunnan sisällä.”
- Sitoo vain sen allekirjoittaneita
- Rikkomisesta seuraavat sanktiot syytä kirjata sääntöihin
  - Esim. viimekädessä erottaminen

Osuuskuntalaki vs. osuuskunnan säännöt

Osuuskuntalaissa vain vähän
pakottavaa sisältöä

OKL:n säännökset tahdonvaltaisia

- Osuuskuntalain säännökset ovat suurelta osin tahdonvaltaisia, mikä tarkoittaa sitä, että osuuskunnan säännöissä voidaan määrätä toisin
  - OKL 1:9 § ”Jäsenet voivat säännöissä määrätä osuuskunnan toiminnasta. Sääntöihin ei voi ottaa määräystä, joka on tämän lain tai muun lain pakottavan säännöksen vastainen.”
- Osuuskuntalaki suojaa jäseniä ja velkoja -> pakottavia velkojen ja jäsenten suojasäännökset
  - Näistä ei voida sopia jäsenen tai velkojan asemaa heikentäen

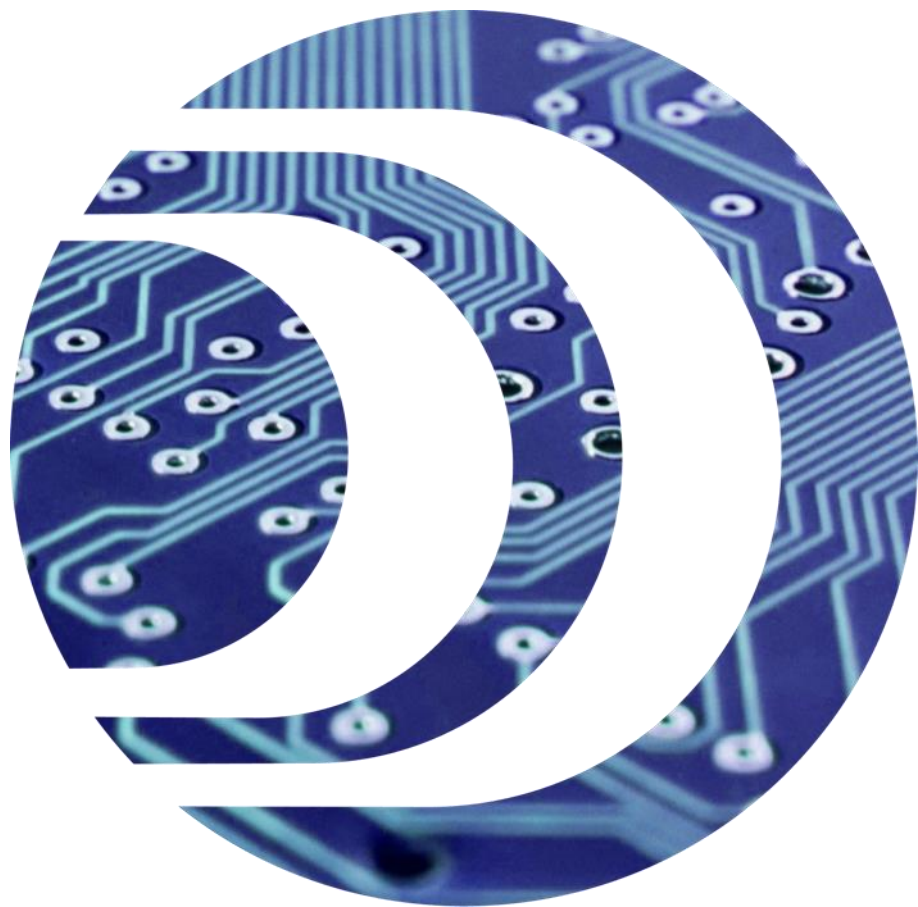
Jäsenten suojasäännöksiä

- Pakottavat säännökset -> asettaa ”vähimmäistason” jäsenen suojalle
- useat osuuskunnan kokousta koskevat säännökset:
  - Varsinaisessa osuuskunnan kokouksessa päätettävät asiat
  - Jäsenen aloiteoikeus, osallistumisoikeus ja kyselyoikeus
  - kokouskutsun sisältöä, kutsuaikaa sekä kokousasiakirjoja koskevat säännökset (jäsenen tiedonsaantioikeus)
  - Päätöksentekoa koskevat määräenemmistövaatimukset sääntömuutoksissa

- Jäsenen tarkastusoikeutta ja erityistä tarkastusta koskevat säännökset
- jäsenen erottamismenettely
- Osuuskuntarakenteen muuttamista sekä osuuskunnan purkamista koskevat säännökset
- Yhdenvertaisuusperiaate

Velkojen suojasäännöksiä

- Varojen jakamista koskevat säännökset
- Osuuden palautukseen liittyvä velkojen suoja
- Osuuspääoman alentamiseen liittyvä velkojen suoja
- Osuuskuntarakenteen muuttamiseen liittyvä velkojen suoja
  - sulautuminen, jakautuminen ja yritysmuodon muuttaminen
- Osuuskunnan purkamiseen liittyvä velkojen suoja

**Huomioon otettavaa
kun laadit sääntöjä**

Minimisäännöt – harvoin riittävät

- Sääntöjen pakolliset määräykset OKL 2:3 §:
  - toiminimi
  - kotipaikkana oleva Suomen kunta
  - toimiala
- Jos säännöt minimisäännöt, siitä seuraa:
  - Osuuskunnan palveluja voivat käyttää vain jäsenet
  - Osuudet ovat nimellisarvottomia, osuudesta maksettavan merkintähinnan määrää osuuskunnan kokous tai valtuutuksen perusteella hallitus

- Kaikki osuudet tuovat yhtäläiset taloudelliset oikeudet
  - Osuuden merkintähinnasta palautetaan osuuspääomaan merkitty määrä
- Osuuskunta ei voi jakaa ylijäämää
- Hallitus: 1–5 jäsentä, toimikausi toistaiseksi voimassa oleva
  - alle 3 jäsentä -> vähintään 1 varajäsen
- Osuuskunnan edustaminen ja toiminimen kirjoitus: koko hallitus
  - Toimitusjohtaja niissä asioissa, jotka osuuskuntalain mukaan kuuluvat toimitusjohtajan toimivaltaan

- Osuuskuntaan valitaan yksi tilintarkastaja ja hänelle varamies, mikäli tilintarkastuslaki edellyttää tilintarkastajan valintaa
  - Toimikausi päättyy uuden valintaan
- valittava toiminnantarkastaja ja toiminnantarkastajan sijainen, jos ei valita tilintarkastajaa
- Osuuskunnan purkautuessa osuuskunnan nettovarot jaetaan jäsenten lukumäärän perusteella

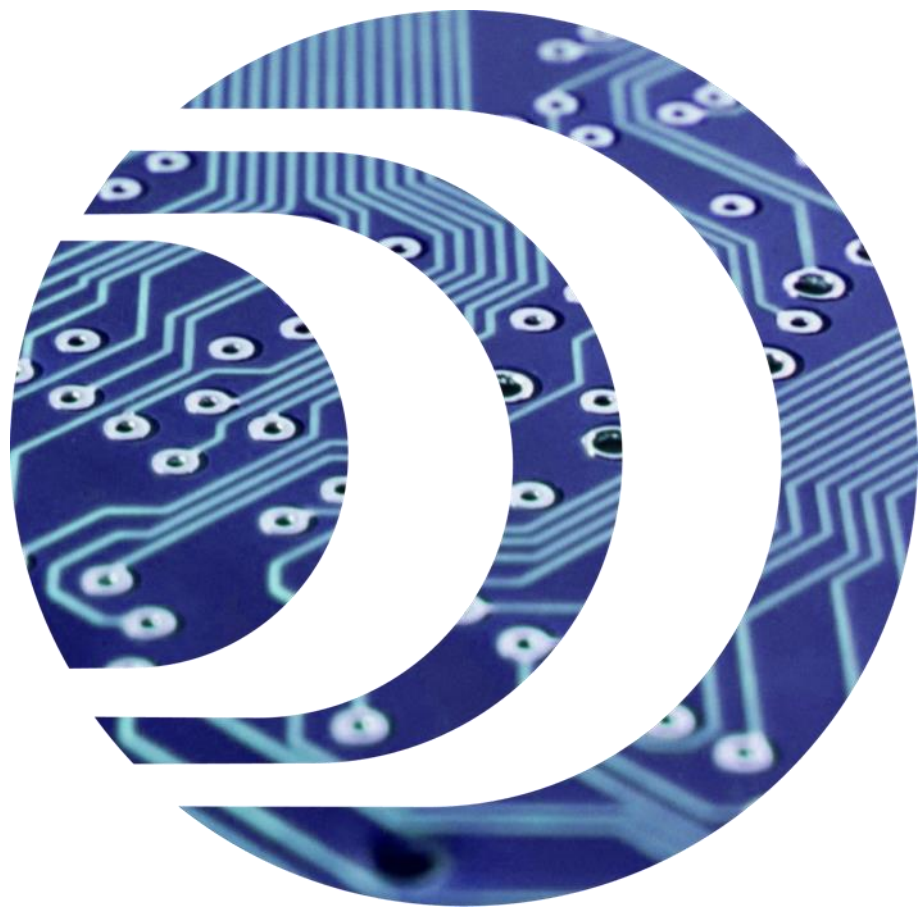
Kiinnitä huomiota ainakin näihin

- Onko osuuskunnan palvelut tarkoitettu vain jäsenille?
- Halutaanko rajoittaa jäsenen eroamisoikeutta?
- Jäsenen erottamisperusteet?
- Osuudet: pääoman tarve ja osuuksien ehdot
  - Onko jäsen velvollinen merkitsemään useita osuuksia
  - Tarvitaanko ehdoiltaan toisistaan poikkeavia osuuksia
  - Onko osuus nimellisarvoinen (=osuusmaksu)

- Onko tarvetta määrätä osuudesta palautettavasta määrästä tai palautusajankohdasta osuuskuntalaista poiketen?
- Ylijäämän jakaminen ja sen perusteet
- Kenellä oikeus edustaa osuuskuntaa (osuuskunnan toiminimen kirjoittajat)?
- Onko tarvetta siirtää hallitukselle kuuluvia tehtäviä osuuskunnan kokoukselle?
- Valitaanko tilintarkastaja? Toiminnantarkastaja?
- Onko tarvetta jäsenten erisuuruiselle äänimäärälle?

- Onko tarvetta irtisanotun osuuden merkintähinnan jälkipalautukseen
  - jos osuuskunnalla ei palautuskykyä osuuden irtisanomisvuoden tilinpäätöksen perusteella, ilman jälkipalautusmääräystä sitä ei voida palauttaa
- Onko tarvetta ylimääräisten maksujen perimiseen
- Miten varat jaetaan osuuskunta purettaessa
  - OKL: jäsenten lukumäärän mukaisessa suhteessa

**Muutamia keskeisiä
sääntömääräyksiä**

Osuuskunnan toiminnan tarkoitus

- Osuuskuntalaki: jäsenten talouden tai elinkeinon tukemiseksi harjoittaa taloudellista toimintaa siten, että jäsenet käyttävät hyväkseen osuuskunnan tarjoamia palveluita
  - Ei välttämättä kirjattava sääntöihin, mutta korostaa osuuskunnan osakeyhtiöstä poikkeavaa tarkoitusta
- Jos osittain tai kokonaan muu tarkoitus -> kirjattava sääntöihin
  - Sääntöihin määräys tällöin myös oman pääoman käyttämisestä mm. jaettaessa ylijäämää, palautettaessa osuudet ja osuuskunta purettaessa

Osuuskunnan toimiala

- Millä taloudellisen toiminnan alueella osuuskunta toimii tai aikoo toimia tulevaisuudessa
- Määrittelee osuuskunnan toiminnan ja sen toimielinten toimivallan rajat
- Toiminimeä rekisteröitäessä arvio eroaako riittävästi samalla toimialalla toimivien yritysten toiminimestä
- Toimialaliukumat yleisiä, osuuskunnan tosiasiallinen toiminta vakiintunut säännöissä ilmoitetun toimialan ulkopuolelle
- Mahdollinen mutta ei suositeltava: ns. yleistoimiala, ”kaikki laillinen liiketoiminta”

Jäsenen eroaminen ja erottaminen

- Onko tarvetta rajoittaa eroamisoikeutta -> jäsen saa erota vasta määräajan kuluttua jäsenyyden alkamisesta
  - Max kolme vuotta
- OKL: laiminlyönyt jäsenyydestä johtuvan velvollisuutensa
  - Lähinnä osuusmaksun maksuvelvollisuus
- Onko tarvetta määritellä erottamisperusteet yksityiskohtaisemmin?
  - Ei käytä osuuskunnan palveluita
  - Aiheuttaa osuuskunnalle vahinkoa
  - Rikkoo jäsensopimuksen
  - Toimii osuuskunnan edun vastaisesti

Osuuskunnan osuudet

- OKL: yksi nimellisarvoton osuuslaji, ei tuo muita oikeuksia kuin oikeuden merkintähinnan palautukseen
- Osuuksia voi olla useita erilajisia
  - Jos eri ehdoilla -> ehdot oltava säännöissä
- Osuudella voi olla nimellisarvo (=säännöissä määritelty osuusmaksu) ->osuudesta maksettava aina vähintään nimellisarvo
- Osuudesta palautettava määrä voidaan sitoa esim. osuuskunnan jakokelpoisiin varoihin, omaisuuteen jne.
- Äänioikeus voidaan sitoa osuuksien määrään (max 20)
- Jäsenellä voi olla velvollisuus merkitä useita osuuksia
  - Perusteet sääntöihin

Ylijäämän jakaminen

- Edellyttää aina määräystä säännöissä
- Jos säännöissä ei ole määräystä jakoperusteesta, ylijäämä jaetaan sen mukaan kuin jäsenet ovat käyttäneet osuuskunnan palveluita
- Jaon perusteet voidaan määrätä säännöissä varsin vapaasti
  - Esim. osuuskuntaan sijoitetun pääoman suhteessa ("osuusmaksut")

Osuuskunnan hallitus

- Ainoa pakollinen toimielin osuuskunnassa
- Osuuskuntalaissa varsin kattavat määräykset
- Pohdittava: onko hallituksen jäsenmäärästä ja toimikaudesta syytä määrätä osuuskuntalain olettamasaännöksistä poiketen
- Halutaanko asettaa jotain erityisiä kelpoisuusehtoja esim. osuuskunnan jäsenyys
- Halutaanko siirtää hallituksen toimivaltaan kuuluvia yksittäisiä tehtäviä esim. osuuskunnan kokouksen päätettäväksi?

Tilintarkastaja ja toiminnantarkastaja

- Tilintarkastuslaissa määräykset milloin tilintarkastajaa ei tarvitse valita
- Säännöissä voidaan aina edellyttää että valittava tilintarkastaja
- Toiminnantarkastaja valittava jos ei tilintarkastuslain mukaan tarvitse valita tilintarkastajaa
- Säännöissä voidaan määrätä, ettei valita toiminnantarkastajaa

Osuuskunnan edustaminen

- Kuka on oikeutettu tekemään esim. sopimuksia osuuskunnan puolesta ja kirjoittamaan osuuskunnan toiminimen
- OKL: hallitus -> hankala käytännössä toteuttaa
- Esim. hallituksen puheenjohtajalle, hallituksen jäsenelle tai toimitusjohtajalle
  - yksin oikeus toiminimen kirjoittamiseen tai
  - hallituksen jäsenellä ja toimitusjohtajalla on yhdessä toisen kanssa
  - hallituksella on oikeus antaa edustusoikeus muulle nimetylle henkilölle

Osuuskunnan purkaminen ja varojen jako

- Määräenemmistöpäätös osuuskunnan asettamisesta selvitystilaan
- Nettovarojen jako OKL: pääluvun mukaan
- Säännöissä voidaan määrätä jakoperuste
  - Esim. jäsenyyden kesto, osuuksien määrä, osuuskunnan palveluiden käyttö

Sääntömuutos – osuuskunnan kokouksen määräenemmistöpäätös

- Osa sääntömuutoksista edellyttää pidennettyä kokouksutsuaikaa
- Sääntömuutos aina määräenemmistöpäätös
  - Mitä enemmän jäsenen oikeuksia rajoitetaan tai velvollisuuksia lisätään -> korotettu määräenemmistövaatimus
  - 2/3, 9/10 kokouksessa annetuista äänistä tai kaikkien kokouksessa edustettujen jäsenten kannatus
  - Säännöissä ei voi lieventää määräenemmistövaatimusta
- Sääntömuutos rekisteröitävä kaupparekisterissä
  - Muutos voimaan kun rekisteröity

Pellervon mallisäännöt

- <https://perustajanopas.pellervo.fi/osuuskunnan-mallisaannot/>
- Sääntöjä laatiessasi tutustu aina ensin mallisääntöihin

Osuustoiminnan etujärjestö

Edistämme suomalaista
yrittäjyyttä ja hyvinvointia.

Osuuskunta tai keskinäinen
vakuutusyhtiö on kahden päämäärän
yritys – tehdään kannattavaa
liiketoimintaa ja kannetaan vastuuta
yhteisöstä.

Näin omistettuja yrityksiä
on Suomessa noin 4000.

Jopa 90 % suomalaisista aikuista
kuuluu niiden omistajiin.

Anne Kontkanen

Lakiasiaainjohtaja
Puh. +358 40 6875116,
anne.konktanen@pellervo.fi

Kiitos!

www.pellervo.fi,
Simonkatu 6, 00100 Helsinki, Puhelin: (09) 476 7501

